

УДК 327.39(477):327.88(470:4)

<http://doi.org/10.17721/2524-048X.2019.13.84-100>

Вероніка Якуба,

аспірантка,

ДУ «Інститут всевітньої історії НАН України»

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЕОПОЛІТИЧНОГО ПРОТИСТАВЛЕННЯ «РОСІЯ-ЗАХІД»

Анотація. У статті розглянуто європейську інтеграцію України як її важливий стратегічний зовнішньополітичний пріоритет. Це є тим більш невідкладним завданням, тому що розгортання Росією неоголошеної гібридної війни проти України уже призвело до широкого застосування збройних сил, порушення територіальної цілісності й недоторканості кордонів суверенної держави, пограння її волевиявлення щодо власного цивілізаційного вибору. Нарощування обсягу та інтенсивності агресивних дій проти України підноситься нині Росією до практики державного тероризму. Ідеологічні диверсії, які передували та супроводжують збройну агресію Росії, спрямовані на дискредитацію державного ладу України та послаблення контролю її центральної влади, створення проблем для безпекового та економічного секторів нашої держави, легітимізацію сепаратистського руху південного сходу України в очах міжнародної спільноти. У невщухаючій гібридній війні політика історичної пам'яті посідає одне із центральних місць.

Здійснено аналіз формування проєвропейської ідентичності України у контексті подій останніх чотирьох років (анексія Криму, «гібридна війна» з боку РФ, європейський інтеграційний курс). Зроблено висновок про те, що саме після подій Євромайдану Україна одержала стимул для більш усвідомленої ідентифікації себе з європейським співтовариством.

Ключові слова: європейська інтеграція, проєвропейська ідентичність, система міжнародних відносин, гібридна війна, зовнішня політика, Росія-Захід.

Актуальність проблеми диктується ситуацією агресії Російської Федерації проти України, що протікає у формі «гібридної війни» – військово-психологічної операції малої інтенсивності. Ціль Росії полягає в обмеженні суверенітету України щодо власного цивілізаційного вибору, зведенні перспективи українського народу до рівня демографічного донора «триєдиного російського народу» у складі великорусів, білорусів та малорусів. Йдеться, власне, про неоімперську політику що ставить собі за мету закріплення за Росією сфери її особливих інтересів у світі.

За цих умов ідеологія, політика і практика забезпечення стабільності й послідовності курсу на євроінтеграцію стає для України завданням першорядної ваги. Лише ефективно і послідовно реформуючи суспільство на шляху євроінтеграції, політичний клас України може розраховувати як на підтримку власного соціуму, так і на розуміння й солідарність із боку світової спільноти. Не останнє місце для нас має посісти практичний досвід тих країн, що вийшли із зони «світової периферії» й наблизилися до ядра капіталістичної світ-системи. Йдеться, насамперед, про настанови президента Бразилії Фернанду Енріке Кардозу: «Метод, до якого ми вдалися, я називаю *«демократичною педагогікою»* й досі вірю в його ефективність. Винятково важливо не боятися знову і знову пояснювати народу свою політику... Якщо ви готові представити своєму народу всю можливу інформацію і переконати його у своїй правоті всіма доступними вам методами, до вас рано чи пізно прийде успіх» [6].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематику європейської інтеграції України ґрунтовно вивчали українські дослідники С. Шергін та О. Заремба. Різні аспекти геополітичного позиціонування України в сучасній Європі досліджували українські вчені А. Киридон, С. Троян, М. Степіко, а також польський учений Д. Вояковський. Окремим питанням щодо місця України у європейській спільноті приділяється увага у працях вітчизняних політологів М. Золкіної та Т. Возняка. Разом з тим, процес євроінтеграції триває, на його утвердженні позначається як розстановка

внутрішньополітичних сил в Україні, так і ставлення до нього широких верств населення. А це змушує нас вносити й відповідні корективи у те, що Кардозу назвав «демократичною педагогікою».

Метою статті є оцінка місця України в сучасному геополітичному просторі й можливість її подальшої інтеграції в рамках європейського співтовариства.

Виклад основного матеріалу. За останні роки євроінтеграція стала головним зовнішньополітичним пріоритетом України, стрижнем стратегії економічного й соціального розвитку України на перспективу. При цьому неоднозначне ставлення населення Сходу й Заходу України до проблематики європейської інтеграції – це наслідок успадкованого від минулого штучного розколу суспільства по лінії «Схід – Захід». Ситуація «Двох Україн» тривалий час багато в чому забезпечувала перемогу тих чи інших політичних партій та осіб. Подолати цей розкол – одне із першорядних завдань як з точки зору консолідації української нації, так і оптимального визначення свого місця в сучасному геополітичному полі. Чіткий і цілеспрямований курс на членство в ЄС має стати магістральним шляхом досягнення національного консенсусу в Україні.

Роль і значення України в сучасних міжнародних відносинах неможливо переоцінити. Так, колишній посол США в Росії (2000-2005) заступник Генерального секретаря НАТО (2012-2016) Олександр Вершбоу, прогножуючі нові ризики у світі, на друге місце ставить «подальшу напруженість між Сполученими Штатами і Росією, а також між Європою і Росією. Україна буде залишатися центральним питанням... Очевидно, що Росія буде намагатися застосувати всі свої інструменти, щоб втрутитися в українські президентські і парламентські вибори в цьому році. Щонайменше, щоб посіяти безпорядок і хаос. А як максимум – привести до влади більш поступливих лідерів, котрі можуть бути готовими прийняти диктат Росії. Не думаю, що це можливо, але вони можуть вважати, що цього можна досягти. Це означає, що Україну може чекати ескалація насилля [1].

Один із останніх прикладів ескалації насилля збоку Росії було продемонстровано в листопаді 2018 р., коли відбулася атака на українські судна в міжнародних водах поблизу Керченської протоки. Як коментує экс-посол США в Україні Джон Гербст, вражає дещо млява реакція Заходу на цю провокацію, а це збільшує вірогідність того, що Москва може вдатися до нових агресивних кроків: «Було б легко відмежуватися від цього спалаху насильства як від суто української проблеми, але це втрачає сенс. Кремль сповідує ревізійністську політику, спрямовану на ослаблення НАТО і ЄС. І його нинішня агресія сфокусована на Україні» [14]. Стурбованість щодо майбутньої долі України висловлює й знаний англійський аналітик Едвард Лукас, який закликає громадськість Заходу подивитися на проблеми України в більш широкому контексті геополітичного протистояння «Захід-Росія»: «На Заході вважають, що Україна – це фізична лінія фронту, але справжня лінія проходить через Брюссель, Берлін, Вашингтон. Саме тут іде битва з російським впливом. Питання лише в тім, наскільки швидко люди пробудяться й побачать небезпеку, що йде від Росії». Важливо те, що цей англійський аналітик акцентує увагу «колективного Заходу» на дедалі більшій актуалізації українського питання: «Це єдина країна в Європі, яка стояла під кулями, відстоюючи європейські цінності, на Майдані ми бачили європейські прапори, буквально просякнуті кров'ю... Я не пам'ятаю, щоб італійці чи бельгійці помирили за європейські цінності. На щастя, такої необхідності й не було. В якомусь сенсі ми в боргу перед вами [Україною]. Тому, думаю, стосунки між Європою і Україною могли б бути більш тісними» [4].

Таке ставлення до України – із баченням її майбутньої перспективи у Європейському Союзі і НАТО – багато важить для позитивного іміджу України серед європейської громадськості. Особливо позитивним видається бачення українських проблем і правлячими колами США. Зокрема йдеться про спеціального представника державного департаменту Курта Волкера, який прокладає курс до втілення практичних кроків щодо забезпечення територіальної цілісності, миру і безпеки в Україні. Як він зазначає, із 2008

року поступ у бік НАТО уповільнився, а прискорився він після 2014 року. Щоправда, цей шлях, судячи з усього, буде ще довгим. Адже йдеться не лише про необхідність проведення воєнної реформи в Україні, а й про формування могутньої й життєздатної демократії та здорової економіки. Однак, попри все, «позиція США залишається незмінною – в остаточному підсумку, ми підтримуємо членство України в НАТО. Це рішення прийнято на саміті в Бухаресті у 2008 році, і ми повністю підтримуємо його. Ми тісно співпрацюємо з Україною в питаннях реформування її оборонного потенціалу й оборонного відомства» [5].

Така увага до України, як суб'єкта сучасного геополітичного простору цілком зрозуміла, адже вона перша в Європі за територією (603,7 тис. кв. км.), п'ята за кількістю населення (42,2 млн. осіб). Наша держава межує із країнами ЄС – Польщею, Словаччиною, Угорщиною й Румунією. На частку України припадає 40 % європейських чорноземів, вона має величезні запаси залізних, марганцевих, уранових руд і цінних металів, історичні й культурні передумови для участі в західноєвропейському економічному просторі [7, с. 10].

У той же час, Європейський Союз сьогодні – це велике економічне й політичне об'єднання 28 європейських держав. За допомогою стандартизованої системи законів, що діють у всіх країнах союзу, був створений спільний ринок, який гарантує вільний рух людей, товарів, капіталу й послуг, включаючи скасування паспортного контролю в межах Шенгенської зони, у яку входять як країни-члени, так й інші європейські держави. Союзом приймаються закони (директиви, законодавчі акти й постанови) у сфері правосуддя й внутрішніх справ, а також реалізується загальна політика у сфері торгівлі, сільського господарства, рибальства й регіонального розвитку. У 19 країнах ЄС в обороті ходить єдина валюта – євро [7, с. 21].

У системі зовнішньополітичних пріоритетів України особливе місце займає співробітництво саме з ЄС. Передумови для процесу інтеграції України до Європейського Союзу були закладені підписанням 14 червня 1994 року «Угоди про Партнерство й Співробітництво між Україною і ЄС» (УПС). Вона

стала основою для широкого економічного, фінансового, соціального й культурного співробітництва, розвитку політичного діалогу між Україною і ЄС. Угода містить взаємні зобов'язання, які мають вищу юридичну чинність і повинні забезпечити динамічний розвиток торгівлі й інвестицій. Ця угода стала інструментом підтримки переходу до ринкової економіки й формування громадянського суспільства.

21 лютого 2005 р. був підписаний «План дій Україна – ЄС», що став інструментом реалізації Європейської політики сусідства й визначав пріоритетні сфери двостороннього співробітництва з метою наближення України до ЄС. У 2014 р. була підписана «Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони». Таким чином, інтеграція нашої країни до ЄС пройшла тривалий шлях, на який вплинули різні події в політичному й соціально-економічному житті як України, так і ЄС [7, с. 22].

На сьогоднішній день ЄС виступає найбільшим надавачем двосторонньої підтримки Україні. Сфера співробітництва між ЄС та Україною досить різноманітна: наука й технологія, вища освіта, промисловість, сільське господарство, енергетика, транспорт, телекомунікації й т.п. Європейський Союз надає гранти, економічну, технічну й фінансову допомогу у формі позик для підтримки платіжного балансу, а також виступає найбільшим інвестором в Україні.

Тим часом доводиться враховувати схильність європейських політиків до подвійних стандартів, їхню готовність до обурюючих. Невизначеність Заходу створює Кремлю можливість діяти за своїми планами і власним розумінням правил гри. А з боку Заходу лунає навіть хвиля умовлянь: «Слід зрозуміти Кремль! Слід умирити його!» Тоді як Америка певний час переймалася виборами, а Європа втрачала внутрішню впевненість через імміграційну кризу, Росія таку впевненість нарощувала» [11, с. 326 - 327].

У той же час, на жаль, європейська інтеграція України відбувається

повільно через геополітичне протиставлення «Росія-Захід».

З погляду відомого політолога й громадського діяча Т.Возняка, Майдан перемагав тому, що потрапив у світовий тренд. На Майдані у 2013-2014 рр. зіткнулися два світи – «світ, для якого *pacta sunt servanda* має сенс, і світ реваншу й насильства», де мета, як у старі добрі часи, виправдовує засоби. При цьому Майдан став не тільки «горнилом кристалізації нової української політичної нації, але й пробним каменем для всього світу» [2, с. 88].

І дійсно, саме події Майдану ознаменували остаточну зміну в матриці цінностей, орієнтирів і змістів, адже відбувся цілковитий відрив від радянського часу й посткомуністичної ідентифікації й перехід до самоусвідомлення й поступове проникнення вглиб європейського ціннісного світу. Для підтвердження цієї тези варто привести дані соціологічних опитувань. Згідно з загальнонаціональними дослідженнями, проведеними Фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з соціологічною службою Центру Разумкова з 19 по 25 грудня 2018 р., громадська думка в Україні щодо вибору зовнішньополітичних орієнтацій виявилася стабільною впродовж усіх п'яти років російської агресії. Так, у грудні 2014 р. 57% опитаних обирали орієнтацію на вступ до ЄС, і лише 16% - на Митний союз; у грудні 2015 р. – відповідно, 56% і 13%; у грудні 2016 р. – 58% і 11%; у грудні 2017 р. – 59% і 11%; і у грудні 2018 р. – 59% і 12,5%. Хоча такою ж стабільною є відмінність в орієнтаціях, залежно від регіону: західний регіон майже абсолютно орієнтований на ЄС (88% проти 1%); Центральний регіон, відповідно, (70% проти 6%); Південний регіон (41% проти 12%). А от у Східному регіоні підтримка вступу до ЄС становить усього 27%, натомість Митному союзу з Росією і Білоруссю віддають перевагу 33%. Причому і на Півдні, і на Сході значна частина населення зі своїми орієнтаціями не визначилася (відповідно, 47% і 40%) [10].

На наш погляд, така стійка інерція деконсолідації українських громадян у поглядах як на євроінтеграційний, так і на проросійський вектор зовнішньої політики, і, як результат, «консервування» невирішеності геополітичної дилеми

«Схід-Захід» пов'язаний, зокрема, з неоднозначністю й полярністю історичної пам'яті самих українців. Так відбувалося впродовж століть, що ставлення українців різних регіонів до свого історичного минулого, або тих чи інших персоналій - довгий час цілеспрямовано підготовувалися й політизувалися як внутрішніми, так і зовнішніми політичними акторами. Мова йде про такі ключові питання української історії, як Голодомор (1932-1933 рр.) в Україні і його трактування як геноциду українського народу, ставлення до комуністичного режиму (1917-1991 рр.), визнання борцями за незалежність України ряду історичних органів влади й формувань (зокрема УНР, ОУН, УПА та інше).

Слід зазначити, що саме ці елементи історичної пам'яті – боротьба України за незалежність, тривалий час «розділене існування» України, на які нашарувалися «травматичні процеси» її сучасної історії, пов'язані з анексією Криму й війною на Донбасі, створили своєрідний кумулятивний ефект, який визначив емоційно-психологічний зміст сучасної геополітичної ідентифікації України убік європейського вибору. У той же час, історик Я. Грицак вважає, що «зміна ціннісного клімату» в Україні набагато важливіша, ніж пошуки проєвропейської ідентичності. Адже набір цінностей або на заході, або на сході країни стає перешкодою радикальним політичним й економічним реформам. Цінності «закритого» суспільства поки що переважають, а це значить панування відчуття страху й недовіри. Гірка іронія ситуації полягає в тому, що Європа в особі бюрократів Європейського Союзу й багатьох аналітиків – цього «ціннісного виміру української революції, здається, не зауважує» [3, с. 93].

Таким чином, у ціннісному вимірі відбувся помітний відхід від політики відвертого маневрування між Заходом і Сходом часів президентства В. Януковича. Зокрема, однією з цілей такої політичної поведінки було прагнення режиму В. Януковича завоювати собі електоральних прихильників на заході України, які завжди схилилися убік Європи, а також залучити західного інвестора, позиціонуючи себе як партію, орієнтовану на євроінтеграцію. Такі подвійні стандарти геополітичної гри В. Януковича,

зрештою, призвели до недовіри громадян України, деконсолідації й глибокого політичного розчарування, що логічно викликало розгортання протестів на Майдані. Суть подібних практик, як відзначає соціолог А.Лобанова, полягає в тому, що «політики часто прагнуть замаскувати свої справжні наміри, і в результаті цього вони змушені реалізовувати такі їх форми, значеннєвий зміст яких перебуває на межі між правдою і брехнею, між істиною й обманом», тобто, вони мають і напівправдивий, і одночасно напівпомилковий характер [9, с. 65].

Сьогодні в Україні, що визначилася в середньостроковій перспективі щодо подальшого руху суспільства й політичної поведінки еліти за європейськими стандартами, виникає важливе запитання до правлячого політичного істеблішменту: чи зможе він позиціонувати себе (хоча б із часом) як повноцінний партнер західних політиків у новій геополітичній ситуації, відчуваючи себе рівними серед рівних?

Варто також вписати в контекст трансформації геополітичної ідентифікації сучасної України дестабілізуючий, навіть загрозливий фактор регіональної присутності Російської Федерації. Зокрема, потрібно акцентувати увагу на концептуальному розходженні двох моделей суспільно-політичного розвитку України й РФ у сучасному європейському контексті: у Росії домінує неоімперський підхід, що спирається на багатовікову традицію, тоді як в Україні, яка намагається інтегруватися в об'єднане європейське співтовариство, що розвивається в умовах демократії, нині спостерігається своєрідний симбіоз ліберальних і традиційних підходів. Звідси випливає, що проєвропейське позиціонування сучасної України кардинально відрізняється від геополітичного бачення світу сучасної Російської Федерації, яка у системі міжнародних відносин де-юре дотримується принципу верховенства права (rule of law), а де-факто проводить політику «управління силою», намагаючись повернути собі статус «великої держави» і відновити свій вплив, як вона вважає, у зоні своїх природних, історично сформованих інтересів.

Так, президент Росії Володимир Путін у виступі на Форумі

Міжнародного дискусійного Клубу «Валдай», що проходив у Сочі в жовтні 2016 р., заявив, що «якщо плата за те, щоб знизити геополітичну напругу – наше поховання, то нас це не влаштовує». Разом із цим глава Російської держави наголошує на тому, що Росія зовсім не прагне до глобального домінування: «Ми навчилися цінувати свою ідентичність, свободу, незалежність. При цьому ми не прагнемо ні до глобального домінування, ні до експансії, ні до конфронтації з ким-небудь». Ця позиція, на нашу думку, не відповідає дійсному характеру зовнішньої політики сучасної РФ [13, с. 37].

Політичний оглядач компанії Bloomberg – Л. Бершидський – вважає, що війни й політичні конфлікти народжуються від світогляду лідерів. Якщо високопоставлені політики розглядають інтереси своїх країн крізь призму експансії й контролю над територіями, а також «впливу за допомогою військової сили», то вони будуть використовувати традиційні засоби захисту й просування цих інтересів, у тому числі й військові [13]. Цю думку підтримує й Р. Коллінз, справедливо відзначаючи, що на популярність політичних лідерів найбільшою мірою «впливають періоди військових конфліктів» [8, с. 97-98]. Звідси видається логічним підвищення рейтингу В.Путіна в Росії відразу після анексії Криму, адже, як показали соціологічні опитування, підтримка Президента Росії навесні 2014 р. підвищилася до 85-86%, тобто майже на 25% порівняно з початком 2014 р. [15].

У той же час, на противагу такому виключно геополітичному підходу існує інший, котрий значно більше відповідає мирним устремлінням країн і народів, що бачать Землю своїм загальним будинком, де б не було кривавих воєн і конфліктів. «Стара Європа», незважаючи на всі труднощі й небезпеки, залишається вже понад 60 років важливим оплотом політичного курсу без геополітики, твердою прихильницею переговорного й економічного, а не мілітаристського мислення. Разом із цим, Європа є не застарілим баластом, який можна скинути, а іншою версією більш безпечного й стабільного майбутнього [13, с. 40].

У цьому контексті А. Вендт згадує конструктивістський підхід щодо поняття «ідентичність», відповідно до якого ідентифікація самого себе – це ідентифікація із частиною певної соціальної групи, а також сприйняття «ми» – як колективної ідентичності, що, зокрема, служить причиною зацікавленості міжнародних акторів у збереженні їхньої культури. Тобто, у більш вузькому розумінні поняття «колективні інтереси» означає, що міжнародні актори ідентифікують «добробут групи» із власним. При цьому досить важливою є тенденція, що, коли культура певної групи перебуває під загрозою, добре соціалізовані актори, як правило, виступають її захисниками. Вони, мислячи раціонально, намагаються виходити з консолідованих позицій, передбачаючи корисність і доцільність своїх дій, насамперед, як певної групи [16].

Таким чином, конструктивістський підхід виступає логічним поясненням процесу народження нової державної ідентичності в Україні після розпаду СРСР й, відповідно, заміни «застарілої» радянської ідентичності на модерну європейську під час подій на Євромайдані. Все це, власне кажучи, окреслило нове позиціонування України на міжнародній арені та її геополітичну ідентифікацію як частини європейського (а не євразійського) цивілізаційного й політичного простору.

Сучасна Україна обрала полярну відносно Росії модель побудови держави й державного управління і, як результат, антагоністичну щодо Російської Федерації площину геополітичної ідентифікації. У той же час, варто наголосити на тому, що сучасний відхід України від загальної з Росією як культурно-ментальної, так і політико-економічної історії – це бажання сучасної демократичної держави одержати свободу не «від чогось» (у нашому випадку Російської Федерації), а «для чогось». Інакше кажучи, для української держави важливим є те, щоб звільнення від історичного тягаря співіснування з Росією було використано для обрання абсолютно нової форми суспільного ладу України й побудови дійсної демократичної й ліберальної держави, і, як наслідок, – утвердження нашої держави як повноцінного й самостійного актора-суб'єкта в системі регіональних і міжнародних відносин. Саме це, на

наш погляд, є центральним завданням сучасної української політики, тобто, остаточне вирішення сучасною Україною дилеми «Захід-Схід» повинне здійснюватися не крізь призму того, яка з інтеграційних моделей або світових акторів надасть їй більш зручній інструментарій для внутрішніх перетворень, а з погляду спроможності України самостійно й прагматично відстоювати свої життєво важливі інтереси як на внутрішньодержавному рівні, так й у відносинах із сусідами у сучасній складній геополітичній ситуації.

Висновки. Розглянувши сучасні трансформаційні процеси щодо проєвропейської ідентифікації України, можна зробити такі висновки:

- по-перше, нами виявлено, що відсутність протягом тривалого часу однозначності в самоідентифікації України в системі міжнародних відносин супроводжувалася «корисливим» маневруванням офіційного Києва між (як виявилось, взаємовиключними) геополітичними векторами – на Захід або на Схід, що до певного часу було досить вигідно українському правлячому істеблішменту, виступаючи своєрідним засобом маніпуляції свідомістю українських виборців;

- по-друге, неоднозначність геополітичної ідентифікації України значною мірою окреслюється специфікою «розділеної української історичної пам'яті», тобто, регіональними відмінностями в самій Україні, які політизувалися і підсилювалися як зсередини, так і ззовні нашої країни;

- по-третє, перемога Майдану, зовнішні виклики після анексії Криму й особливо розгортання «гібридної війни» на Донбасі створили своєрідний кумулятивний ефект для значно більш усвідомленого політичного й культурного єднання й ідентифікації українців з європейським співтовариством, що одержало логічне втілення в офіційній як зовні-, так і внутрішньополітичній стратегії сучасної України;

- по-четверте, на наш погляд, сучасний курс на інтеграцію України в європейське співтовариство можливий лише в тому випадку, якщо «європеїзація свідомості» українських громадян одержить підкріплення реальною й діючою трансформацією всіх сфер життя нашої держави.

Проблема європейської інтеграції України та її логічне втілення в однозначній, послідовній і прагматичній зовнішній державній політиці має потребу в подальшому вивченні з урахуванням фактора стабільності/нестабільності сучасної системи міжнародних відносин. Крім того, варто пам'ятати, що зовнішня політика держави повинна підкріплюватися позитивною оцінкою власного (українського) соціуму, яскравим свідченням чого стали події останнього років. Звідси випливає важливість систематичного моніторингу суспільної думки, вивчення й оцінка його результатів. Також стратегія зовнішньої політики України повинна одержувати потужну інформаційно-аналітичну підтримку.

Список використаних джерел та літератури:

1. Вершбоу А. Україне грозит новая волна насилия [Электронный ресурс] / Александр Вершбоу//Апостроф.–17.01.2019. – Режим доступа: [http://inosmi/info/aleksandr-vershbou-ukraine-grozit-novaya-volna-nasiliya-apostrof.html](http://inosmi.info/aleksandr-vershbou-ukraine-grozit-novaya-volna-nasiliya-apostrof.html)
2. Возняк Т. Сенс Майдану / Т. Возняк // Майдан (Р)еволюція духу: мистецько-культурний проект.–Київ : Наш формат, 2014.– С. 83–90.
3. Грицак Я. Україна витримає і це випробування / Я. Грицак // Майдан (Р)еволюція духу : мистецько-культурний проект. – Київ : Наш формат, 2014. – С. 91–97.
4. Лукас Э. Украина особенно уязвима перед грязными деньгами [Электронный ресурс]/Э.Лукас – Режим доступа: https://lb.ua/economics/2018/10/02/408895_edvard_lukas_ukraina_osobenno.html
5. Еженедельник 2000: можно ли закончить конфликт на Донбассе [Электронный ресурс].–2019. – Режим доступа: <http://inosmi.info/ezhenedelnik-2000-mozhno-li-zakonchit-konflikt-na-donbasse.html>
6. Кардозу Ф. Э.Только демократия может укротить рынок [Электронный ресурс]/Ф.Э.Кардозу//Россия в глобальной политике, № 5.–2005. – Режим доступа: http://www.globalaffairs.ru/print/number/n_5756

7. Киридон А. Європейська ідентичність: «Європа без кордонів» і «Жалю чужого» / А. Киридон // Зовнішні справи. – 2015. – № 7. – С. 20–23.
8. Коллинз Р. Макроистория: Очерки большой длительности / Р. Коллинз. – М.: Импаза, 2015. – 504 с.
9. Лобанова А. Политическая мимикрия как пограничье между правдой и ложью [Электронный ресурс] / А. Лобанова // Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. – 2013. – Режим доступа: <http://www.woiz.polsl.pl/znwoiz/z65/lobanova.pdf>.
10. Підсумки–2018: громадська думка–Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dif.org.ua/article/pidsumki-2018-gromadska-dumka>
11. Ткаченко В. Україна: Quo vadis Куди йдемо? / В. Ткаченко. – Київ: Логос Україна, 2017. – С. 326–327.
12. Шергін С. Геополітична ідентичність України: ретроспектива і реальність [Електронний ресурс] / С. Шергін // Зовнішні справи. – 2016. – Травень. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/zs/anglomovna-versija/view/article/geopolitichnaidentichnist-ukrajini-retrospektiva-i-re/>.
13. Шкробанець О.І. Проблема геополітичного вибору України в контексті сучасних міжнародних відносин // Вісник НАДУ при Президентіві України; Серія «Державне управління». – 2017. – № 2. – С. 34–43
14. Atlantic Council: как заставит Путина заплатить за Украину [Электронный ресурс] – Mode of Access: <http://inosmi.info/atlantic-council-kak-zastavit-putina-zaplatit-za-ukrainu.html>
15. Bershidsky L. If World Slips Toward War, Blame Leaders' Imaginations [Electronic resource] / L. Bershidsky // Bloomberg View. – 2015. – December 2. – Mode of Access: <http://www.bloombergsview.com/articles/2015-12-02/if-world-slips-toward-war-blameleaders-imaginations>.
16. Fischer E. A bottomless pit: the costs of Crimea's annexation by Russia [Electronic resource] / E. Fischer, J. Rogoza // Centre for Eastern Studies. – № 142. – 29.07.2014. – Mode of Access: http://aei.pitt.edu/57961/1/commentary_143.pdf.

17. Wendt A. *Social Theory of international Politics* / A. Wendt. – Cambridge, UK : Cambridge University Press, 2002. – 429 p.

References:

1. Vershbou, A. (2019). *Ukrayne hrozit novaya volna nasylyya*. Retrieved from <http://inosmi.info/aleksandr-vershbou-ukraine-grozit-novaya-volna-nasiliya-apostrof.html>.

2. Voznyak, T. (2014). Sens Majdanu. *Majdan (R)evolyuciya duhu: mystecko-kulturnyj projekt*. Kyiv : Nash format, pp. 83–90.

3. Hrycak, Ya. (2014). Ukrayina vytrymaye i ce vyprobuvannya. *Majdan (R)evolyuciya duhu : mystecko-kulturnyj projekt*. Kyiv : Nash format, pp. 91–97.

4. Lukas, E. *Ukrayna osobenno uyazvyma pered hryaznimy denhamy*. Retrieved from https://lb.ua/economics/2018/10/02/408895_edvard_lukas_ukraina_osobenno.htm.

5. *Ezhenedelnyk 2000: mozjno ly zakonchyt konflikt na Donbasse*. Retrieved from <http://inosmi.info/ezhenedelnik-2000-mozhno-li-zakonchit-konflikt-na-donbasse.html>.

6. Kardozu, F. E. (2005). Tolko demokratsiya mozhete ukrotyt rynok. *Rossiya v global'noj politike*, 5. Retrieved from http://www.globalaffairs.ru/print/number/n_5756.

7. Kyrydon, A. (2015). Yevropejska identychnist: Yevropa bez kordoniv i Zhalo chuzhoho. *Zovnishni spravy*, 7, pp. 20-23.

8. Kollynz, R. (2015). *Makroystoryya: Ocherky bolshoj dlytelnosti*. M.: Ympaza.

9. Lobanova, A. (2013). Polytycheskaya mymkryya kak pohranyche mezhdou pravdoj y lozhyu. *Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej*. Retrieved from <http://www.woiz.polsl.pl/znwoiz/z65/lobanova.pdf>.

10. *Pidsumky – 2018: hromadska dumka* – Fond «Demokratychni iniciatyvy» im. Ilka Kucheriva. Retrieved from <https://dif.org.ua/article/pidsumki-2018-gromadska-dumka>.

11. Tkachenko, V. (2017). *Ukrayina: Quo vadis Kudy jdemo?* Kyiv: Lohos Ukrayina, pp. 326–327.

12. Sherhin, S. (2016). Heopolitychna identychnist Ukrayiny: retrospektyva i realnist. *Zovnishni spravy*, May. Retrieved from <http://uaforeignaffairs.com/ua/zs/anglomovna-versija/view/article/geopolitichnaidentychnist-ukrajini-retrospektiva-i-re/>.

13. Shkrobanec, O.I. (2017). Problema heopolitychnoho vyboru Ukrayiny v konteksti suchasnyx mizhnarodnx vidnosyn. *Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukrayiny; Seriya Derzhavne upravlinnya*, 2, pp. 34–43.

14. *Atlantic Council: kak zastavyt Putyna zaplatyt za Ukraynu*. Retrieved from <http://inosmi.info/atlantic-council-kak-zastavit-putina-zaplatit-za-ukrainu.html>.

15. Bershidsky, L. (2015). If World Slips Toward War, Blame Leaders' Imaginations. *Bloomberg View*, December 2. Retrieved from <http://www.bloombergvew.com/articles/2015-12-02/if-world-slips-toward-war-blameleaders-imaginations>.

16. Fischer, E., J. Rogoza (2014). A bottomless spit: the costs of Crimea's annexation by Russia. *Centre for Eastern Studies*, 142, 29.07. Retrieved from http://aei.pitt.edu/57961/1/commentary_143.pdf.

17. Wendt, A. (2002). *Social Theory of International Politics*. Cambridge, UK : Cambridge University Press.

Veronika Yakuba,

Postgraduate student of the State Institution,
«Institute of World History National Academy
of Sciences of Ukraine»

**EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF
GEOPOLITICAL CONTRASTING «RUSSIA-WEST»**

The article considers the European integration of Ukraine as its important strategic foreign policy priority. This is an even more urgent task, since Russia's unfolding hybrid war against Ukraine has already led to the widespread use of armed forces, violation of the territorial integrity and inviolability of the borders of a sovereign state, the erosion of its will regarding its own civilized choice. The increase in the volume and intensity of aggressive actions against Ukraine is being advanced by Russia to the practice of state terrorism. The ideological sabotage that preceded and followed Russia's armed aggression was aimed at discrediting the state system of Ukraine and weakening its central government control, creating problems for the security and economic sectors of our state, and legitimizing the separatist movement of the southeastern Ukraine in the eyes of the international community. In the unstable hybrid war, the policy of historical memory is one of the central places. Practice shows that in the information field of the Ukrainian-Russian confrontation with the policy of memory there is far not all historical knowledge, but the most valuable, meaningful, productive, suitable for the creative life-support of the nation. In this sense, historical memory should be considered as a kind of intellectual and psychological equipment of the spiritual immunity of a national community or an individual as a necessary (though not sufficient!) Matrix-sieve, which serves to sift the flow of historical events, phenomena and facts.

An analysis of the formation of the pro-European identity of Ukraine in the context of the events of the last four years (Crimean annexation, Russian hybrid warfare, European integration course) has been analyzed. It was concluded that just after the events of EuroMaydan, Ukraine had an incentive to more consciously identify itself with the European community.

Key words: *European integration, pro-European identity, system of international relations, hybrid war, foreign policy, Russia-West.*

Надійшла до редколегії 28.04.2019.